

ЛІТЕРАТУРА:

1. Азимов Э.Г., Шукін А.Н. Словарь методичних термінів // <http://www.gramota.ru/slovari/info/az/>
2. Бахтин М.М. Два способа изучать культуру / М.М. Бахтин // Вопросы философии. – 1986. – №12.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктора пед. наук, проф. С.Ю Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 243 с.
4. Коломинова О.О. О формировании социокультурной компетенции у младших школьников / О.О Коломинова // Иноземні мови. – 1997. – №3. – С.39-41.
5. Максимець М. Формування соціокультурної компетенції у процесі вивчення іноземної мови / М. Максимець // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2006. – Випуск 21. – С. 211-218.
6. Мінчак І.І. Складові полікультурної освіти і виховання майбутнього вчителя іноземної мови / І.І. Мінчак // матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [“Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції”], Житомир, 22-24 квітня 2009р.) / Київ-Житомир: КІМ, 2009. – С. 538-546.
7. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70 000 слов / под ред. Н.Ю.Шведовой. 23-е изд., испр. – М.: Рус. яз.,1990. – 917 с.
8. Сафонова В.В. Культуроведение в системе современного языкового образования / В.В. Сафонова // Иностранные языки в школе. – 2011. – №3. – С. 17-24.
9. Сысоев П.В. Социокультурный компонент содержания обучения американскому варианту английского языка: автореф. дис. ... канд. пед. наук / П.В.Сысоев. – Тамбов, 1999. – 20 с.
10. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2005. – 12 декабря – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>

Липшиц Л.В.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СУДОВОДИТЕЛЕЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЙСОВ

В статье рассматривается сущность понятия “социокультурная компетентность” и педагогические условия, которые обуславливают эффективность процесса ее формирования.

Ключевые слова: социокультурная компетентность, формирование, будущий судоводитель, компетентный подход, эффективность.

Lipshits L.V.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMING OF SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF THE FUTURE NAVIGATORS OF INTERNATIONAL VOYAGES

The article studies the essence of the concept “sociocultural competence” and pedagogical conditions for the efficiency of the process of its forming.

Key words: sociocultural competence, forming, future navigator, competence approach, efficiency.

УДК 378.147:655

Матросова І.Г.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КУРСОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЛІГРАФІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглянуто передумови до відновлення такої традиційної форми навчання майбутніх технологів поліграфічного виробництва як курсове проектування за принципами

контекстного навчання. Запропоновано шляхи реалізації творчого курсового проектування майбутніх фахівців поліграфічного профілю.

Ключові слова: курсове проектування, контекстний підхід, рівні складності проектування.

Постановка проблеми. Рішення проблеми сучасної професійної освіти майбутніх фахівців поліграфічного виробництва залежить від урахування в професійній підготовці декількох факторів, таких як: зміни змісту поняття “технологія”, наукомісткість сучасного поліграфічного виробництва й швидке моральне старіння технологічної інформації. Ці фактори вимагають відповідних змін у традиційних освітніх технологіях, які повинні орієнтувати суб’єктів освіти не тільки на засвоєння сучасних методів моделювання технологічних процесів, впровадження автоматизованих систем керування поліграфічним виробництвом на базі комп’ютерної техніки, але й на самостійне придбання знань і прагнення до їх постійного відновлення.

Тому засвоєння методів ефективного проектування та рішення всього спектру професійних завдань майбутнім фахівцем видавничо-поліграфічного комплексу здобуває особливе значення в сучасних умовах.

У зв’язку із цим необхідно переосмислити роль курсового проектування з професійних дисциплін, що дозволяє не тільки придбати студентами цілісне сприйняття технологічного процесу виготовлення друкованої продукції, але й напрацювати навички самостійної творчої роботи.

Розробленість проблеми. Оцінюючи якість професійної підготовки майбутніх фахівців поліграфічного виробництва, можна констатувати, що нині тільки невелика частина випускників задовольняє системі інтегрованих вимог до сучасного інженера, сформульованих різними національними, міжнародними й професійно-суспільними організаціями, такими як: FEANI (Європейська федерація національних інженерних асоціацій), АВЕТ (Акредитаційна комісія США у галузі техніки й технології), Конгрес Всесвітньої федерації інженерних організацій, Генеральна Асамблея Асоціації провідних Європейських університетів інженерної освіти й досліджень CESAER і т.д.

Аналіз закордонного досвіду підготовки фахівців поліграфічного профілю дозволяє відзначити основні відмінності від вітчизняної професійної підготовки, які виражаються, по-перше, у виключенні з навчальних програм питань традиційних технологій друку у зв’язку із загальною комп’ютеризацією виробничого процесу [4], по-друге, у розходженні змісту навчальних програм підготовки професійних бакалаврів і бакалаврів академічних (що продовжують навчання для одержання ступеня “магістр”) [1, с. 3]. Домінуюча діяльність закордонних студентів – проектна. Вона включає повний цикл проектування: від ідеї до реалізації з рішенням питань менеджменту виробництва.

Українські фахівці з підготовки кадрів видавничо-поліграфічного комплексу відзначають недостатню підготовленість майбутніх фахівців поліграфічного профілю до сучасного проектування технологічних процесів.

Незважаючи на це питанням використання такої організаційної форми навчання як курсове проектування і його значенню у процесах інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної, в науковій літературі приділяється мало уваги. Пов’язано це з тим, що курсове проектування відносять до традиційних форм навчання. Однак, традиційні форми навчання здобувають нове звучання в контексті сучасних концептуальних підходів і педагогічних технологій.

Мета статті: дослідження передумов до відновлення такої традиційної форми навчання як курсове проектування з професійних дисциплін майбутніх фахівців поліграфічного виробництва за принципами контекстного навчання.

Виклад основного матеріалу. А. А. Вербицький визначає контекстне навчання як навчання, “у якому мовою наук і за допомогою всієї системи форм, методів і засобів навчання – традиційних і інноваційних – моделюється предметний і соціальний зміст

професійної діяльності.... Включає форми навчальної, квазіпрофесійної і навчально-професійної діяльності, що організуються за допомогою семіотичних, імітаційних і ігрових (соціальних) навчальних моделей” [3, с. 73].

Таким чином, основною характеристикою навчально-виховного процесу, організованого за принципами контекстного навчання є моделювання предметного й професійного змісту майбутньої професійної діяльності або за визначенням А. А. Вербицького “сюжетна канва професійної діяльності” [3, с. 72].

Використовуючи основні принципи й методи контекстного навчання, можливе відновлення змістовних і організаційних принципів курсового проектування з професійних дисциплін у майбутніх фахівців поліграфічного виробництва. Для цього необхідно розв’язати ті суперечності, які виникли у процесі вивчення професійних дисциплін між:

- інтегративним характером діяльності технолога сучасного поліграфічного виробництва й недостатньою орієнтацією навчального процесу з професійних дисциплін на інтеграцію теоретичних і практичних знань;
- інтегративним характером сучасного поліграфічного виробництва й відсутністю методологічного інструментарію у майбутнього фахівця поліграфічного виробництва для прийняття проектних рішень;
- функціональним характером професійної діяльності технолога поліграфічного виробництва і відсутністю його адекватного відбиття у навчально-виховному процесі вивчення професійних дисциплін;
- багатofакторністю технологічного процесу виготовлення друкованої продукції й відсутністю навичок рішення технічних завдань у реальних умовах виробництва;
- динамікою розвитку нових технологій поліграфічного виробництва, його комп’ютеризацією і автоматизацією та здатністю майбутнього фахівця швидко адаптуватися до нової ситуації, обирати мету діяльності, планувати послідовність дій, вміти їх оцінити й удосконалити.

Отже, у процесі курсового проектування потрібно вирішувати наступні завдання:

- оволодіння майбутнім фахівцем основними теоретичними й практичними знаннями у галузі проектування технологічних процесів виготовлення друкованої продукції, реальним предметом професійної діяльності;
- формування аналітичних здібностей особистості, оволодіння методологічними й методичними принципами і засобами рішення технологічних завдань;
- формування проектувальних здібностей особистості, а саме: визначення і формалізація конкретних технологічних завдань поліграфічного виробництва, оволодіння методами й засобами їхнього рішення з урахуванням наслідків прийняття проектного рішення;
- формування повноцінних уявлень студента про майбутню професійну діяльність, орієнтація на її зміст і готовність до непередбачуваних ситуацій і умов праці;
- розвиток особистості студента – “самопізнання й самовдосконалення, здатність приймати самостійні рішення в нестандартних умовах” [6].

Моделювання професійної діяльності у процесі курсового проектування за принципами контекстного навчання неможливо без урахування особливостей цієї діяльності.

Технологічна діяльність фахівця поліграфічного виробництва на сучасному етапі розвитку виробництва відрізняється дуже складною структурою потоків (інформаційних, енергетичних, матеріальних) [10, с. 11–13], та її практичне здійснення пов’язане з розробкою і впровадженням проекту технологічного процесу в реальних виробничих умовах.

Розробка й впровадження технологічного проекту, формування його структури, розробка послідовності проектних дій, аналіз і використання виробничих ресурсів для його втілення, а також визначення основних етапів контролю й керування проектом є складовою життєвого циклу проекту (ISO 15288:2008). Сама проектно-технологічна діяльність має циклічний характер і передбачує хронологічний порядок виконання основних функцій з перетворення об’єкту діяльності.

У результаті аналізу цього циклу, що теж має свою специфіку, можна виділити фази технологічної діяльності, розділені у часі: інформаційно-аналітичне передпроектне дослідження; проектування; підготовка виробничого процесу й керування технологічним процесом у реальних виробничих умовах (впровадження проекту). Цим фазам відповідають певні професійні завдання, які можна об'єднати у функціональні групи: 1) інформаційно-аналітичні; 2) діагностичні; 3) проектно-технологічні; 4) організаційно-підготовчі; 5) організаційно-управлінські; 6) операційно-управлінські. Всі ці завдання є структурними компонентами системи керування життєвим циклом проекту.

Послідовність вивчення професійних дисциплін майбутніх фахівців поліграфічного виробництва відповідає послідовності етапів технологічного процесу виготовлення друкованої продукції. Так, у групу дисциплін вивчення технології додрукарських процесів входять дисципліни: “Додрукарська обробка текстової інформації” (ДОТІ), “Додрукарська обробка графічної інформації” (ДОГІ), “Технологія формних процесів” (ТФП), “Проектування додрукарських процесів” (ПДП). У блок технології друкарських процесів входять наступні дисципліни: “Поліграфічне устаткування”, “Технологія друкарських процесів” (ТДП), “Проектування друкарсько-обробних процесів” (ПДОП); у групу дисциплін післядрукарської обробки – “Технологія брошуровально-палітурних процесів” (ТБПП), “Основи дизайну, обробки й системи захисту друкованої продукції”. Вивчення дисциплін ДОТІ, ДОГІ, ТФП, ПДП, ТДП, ТБПП завершується курсовим проектуванням одного з етапів технологічного процесу виготовлення друкованої продукції. Виконання курсового проекту вимагає актуалізації предметних знань не тільки із вищезазначених професійних дисциплін, але й професійно-орієнтованих і фундаментальних, а також їхнього комплексного використання для рішення конкретних виробничих завдань.

У зв'язку з тим, що вивчення цих дисциплін здійснюється протягом тривалого часу, у студентів складається фрагментарне розуміння технологічного процесу, втрачаються логічні зв'язки, цілісне сприйняття процесу, що негативно позначається на практичному застосуванні теоретичних знань. Як справедливо відзначає О. М. Величко, для керування технологічними процесами та для їхньої оптимізації вже недостатньо знати окремі якісні сторони явищ [2, с. 194]. Новий етап розвитку технології і техніки друкарства вимагає, на її думку, широкого узагальнення й застосування сучасних методів моделювання технологічного процесу. До того ж вищезазначена послідовність вивчення дисциплін, пов'язаних із проектуванням часткових технологічних процесів не дозволяє урахувати в цьому процесі домінуючий друкарський процес, його фактори й показники, що впливають на кінцевий результат – якість друкованої продукції. У свою чергу, відсутність цілісного сприйняття технологічного процесу затрудняє керування життєвим циклом технологічного проекту, який Кліффорд Ф. Грій, Ерік У. Ларсон визначають як комплексний захід, обмежений у часі, бюджеті та ресурсах, реалізований за допомогою запланованих дій, спрямованих на одержання якісної продукції [8, с. 16].

Формування цілісного уявлення з технології проектування, спрямованого на виконання різноманітних функцій діяльності, можливе при метадисциплінарному підході до подання навчального матеріалу, реалізованому у вигляді міждисциплінарного змістовного модуля або спецкурсу, що розкриває основні принципи і методи проектування технологічних процесів.

Такий міждисциплінарний навчальний змістовний модуль (метамодуль) “Системний підхід до проектування технологічних процесів поліграфічного виробництва” не порушує цілісність навчального плану. Введення вищезгаданого модулю дозволяє сформуванню у студентів цілісного уявлення з проектувальної діяльності, використання системного підходу до аналізу технологічного процесу, його складових, необхідності побудови комплексу моделей (організаційних, функціональних, інформаційних і ін.), що відображають різні аспекти функціонування технологічної системи. Особлива увага приділяється використанню сучасних інформаційних технологій та інструментальних засобів, що дозволяють здійснювати процес моделювання й забезпечують підтримку прийняття раціональних

управлінських рішень. Кінцевою метою такого змістовного модуля є теоретична підготовка до проектування технологічного процесу, що містить кілька необхідних етапів:

- декомпозицію технологічного процесу на окремі взаємозалежні складові;
- алгоритмізовану реалізацію певної послідовності цих складових відповідно до мети процесу;
- детермінованість вимог до виконання окремих операцій і процедур, формалізованих у технологічній документації.

О. М. Новиков розглядає три рівні навчального проектування:

- рішення традиційних навчальних завдань (перший рівень) як міні-проектів навчальної діяльності;
- рішення навчальних завдань, що відповідають надситуативній активності, більших навчальних проектів (другий рівень) міждисциплінарного характеру;
- рішення навчальних завдань у вигляді великих навчальних проектів (третій, творчий рівень, що відповідають творчої активності особистості) [9].

На думку Г. М. Грінберга традиційні курсові проекти є навчальними проектами першого рівня складності, і не відповідають реальним виробничим ситуаціям [7, с.25]. Але рішення третього рівня складності завдань, можливо тільки при поступовому опануванні навичками рішення завдань першого й другого рівня складності. При цьому необхідно враховувати, по-перше, специфіку професійного проектування майбутнього фахівця поліграфічного виробництва, по-друге, розмаїтість об'єктів проектування таких як видання, будівля, технологічний процес, виробнича система, технічне забезпечення.

Також необхідно враховувати й специфіку поліграфічного виробництва. На відміну від інших виробництв, де життєвий цикл виробів визначається послідовністю таких компонентів як маркетинг, проектування, виробництво, продаж, поставка, експлуатація, тут існує інша послідовність компонентів – продаж і проектування. Пов'язано це з тим, що друкарні пропонують тільки той вид продукції, виготовлення якої орієнтовано на наявний у друкарні парк машин. У результаті процес проектування може розвиватися за чотирма схемами, що відповідає рівню складності проектування:

- 1) виріб типізований: проектування технологічного процесу не потрібно, отже, не потрібно настроювання на технологічний процес, тому що всі параметри процесу типізовані;
- 2) виріб типізований: проектування технологічного процесу не потрібно, необхідне настроювання технологічного процесу по параметрах виконання виробу;
- 3) виріб не типізований, необхідне проектування технологічного процесу в режимі “швидке проектування” (характерно для рекламних видань);
- 4) виріб не типізований, потрібен повний цикл проектування технологічного процесу [5, с. 167].

Ці схеми досить повно описують категорії складності проблем, які доводиться вирішувати майбутньому фахівцеві поліграфічного виробництва. Таким чином, аналізуючи основні завдання його проектної діяльності, можна зробити висновок, що ці завдання можуть бути стандартними (рішення підбираються із уже наявних) і нестандартними, потребуючими використання стандартних методів для рішення або інноваційних (створення моделі).

Зміст стандартних і нестандартних завдань можуть скласти основу для розробки практикумів із всіх професійних дисциплін, побудованих за принципом “міні-проектів” з поступовим переходом до рішення конкретних ситуаційних професійних завдань у групах, самостійною пошуковою роботою з вивчення однієї з проблем предметної області, що реалізується потім у курсовому проекті.

Для оптимальної організації роботи над курсовим проектом, після вибору й закріплення тем, студентам може бути запропоноване ведення робочого зошита із курсового проектування, в якому відображаються всі етапи створення власного проекту: аналітичні дані, довідкові дані, розрахункові дані, основні підсумки роботи з міні-проектів. Таким чином, протягом семестру студент, працюючи в малій групі, на практичних заняттях і самостійно поза аудиторією, має можливість не тільки накопичення й аналізу необхідної

інформації для курсового проекту, але й організації та планування своєї роботи над проектом, що дозволяє вчасно оформити й підготувати проект до захисту наприкінці навчання.

Вимоги до структури курсового проекту – обов'язкова наявність таких розділів як вступ, аналітичний розділ, проектно-рекомендаційний розділ, висновки і додатки.

Особлива увага приділяється створенню теоретичної бази курсового проекту, відображеній в бібліографічному списку використовуваних у роботі літературних джерел. Підручники і навчальні посібники повинні займати лише незначну частину бібліографічного списку й використатися тільки на стадії аналізу основних визначень і концепцій для побудови власної теоретичної бази дослідження. Матеріалом для проектування служать дані про реальні технологічні процеси, зібрані у результаті виробничої практики. Значним є той факт, що робота над проблемою проходить колективно.

Захист курсової роботи та її презентація завершує узагальнення студентами всього матеріалу, сприяє усвідомленню логіки технологічного процесу й керування якістю кінцевої продукції, формуванню інтегративного досвіду, активізації особистісних сфер (когнітивної, емоційно-вольової, поведінкової), адекватної оцінки своїх можливостей у рішенні навчально-професійних завдань.

Результати оцінки курсового проектування являють собою показник якості освоєння професійних знань, умінь і навичок і особистісних якостей, що проявляються в здійсненні основних функцій майбутнього технолога поліграфічного виробництва у процесі проектування з повним проходженням всіх етапів проектування технологічного процесу.

Висновки. Можливості використання однієї із традиційних організаційних форм навчальної діяльності – курсового проектування – значно розширюються в умовах інноваційної освіти. Однією з умов ефективного використання цієї форми навчання за принципами контекстного навчання є представленість у навчальному проектуванні всіх етапів сучасної технології проектування (реальне навчальне проектування починається з етапу аналізу готового технічного завдання). При цьому необхідно раціональне включення студента на всіх етапах оволодіння технологією проектування. Іншими умовами здійснення інноваційного підходу до курсового проектування з професійних дисциплін є: 1) використання міждисциплінарного спецкурсу, що розкриває основні принципи й методи проектування; 2) наявність адекватного методичного забезпечення; 3) використання інтерактивних методів навчання, що дозволяє послідовно опановувати всіма рівнями складності проектування і сформуванню готовності до рішення всього спектру професійних завдань.

Подальші перспективи дослідження бачимо в розробці моделі організації творчого курсового проектування з професійних дисциплін майбутнього фахівця поліграфічного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутерс Люк. Нові напрямки у вищій поліграфічній освіті Фландрії (Бельгія) / Люк Бутерс // Наукові записки Української академії друкарства: науков.-техн. зб. – 2007. – №2(12). – С. 3–8.
2. Величко О. М. Видавничо-поліграфічна справа: практикум з проектування і розрахунку технологічних і виробничих процесів: [навч. посіб.] / О. М. Величко. – К.: Київський університет, 2009. – 520 с.
3. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения: [текст] / А. А. Вербицкий. – М.: ИЦПКПС, 2004. – 84 с.
4. Воргачёв В. Проблемы полиграфического образования [Электронный ресурс] / Вячеслав Воргачёв // Компьюрт. – 2010. – №7. – Режим доступа к журн.: <http://www.compuart.ru/article.aspx?id=21541&iid=983>.
5. Гоголев В. В. Модели и методы автоматизации обработки заказа полиграфического предприятия: [текст] / В. В. Гоголев, Ю. А. Маглинец // Вестник Красноярского государственного университета: гуманитарные, естественные и физико-математические науки: сб. научн. стат. – 2006. – № 7. – С. 161–168.

6. Гонтаровська Н. Б. Розвиток особистості в психолого-педагогічному контексті / Н. Б. Гонтаровська // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1 (146). – С. 32–41.
7. Гринберг Г. М. Инновационная модель организации курсового проектирования / Г. М. Гринберг // Инновации в непрерывном образовании. – 2011. – №2. – С. 24–31.
8. Клиффорд Ф-Грей, Эрик У. Ларсон Управление проектами: практическое руководство / Клиффорд Ф-Грей, Эрик У. Ларсон; пер с англ. – М.: Дело и Сервис, 2003. – 528 с.
9. Новиков А. М. Учебная задача как дидактическая категория [Электронный ресурс] / А. М. Новиков. – Режим доступа: <http://www.ano/Tkov.ru/artikle/prublcm.pdf>.
10. Энциклопедия по печатным средствам информации. Технологии и способы производства / Гельмут Киппхан; пер. с нем. – М.: МГУП, 2003. – 1280 с.

Матросова И.Г.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ КУРСОВОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПОЛИГРАФИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

В статье рассмотрены предпосылки к обновлению такой традиционной формы обучения будущих технологов полиграфического производства как курсовое проектирование на принципах контекстного обучения. Предложены пути реализации творческого курсового проектирования будущих специалистов полиграфического профиля.

Ключевые слова: курсовое проектирование, контекстный подход, уровни сложности проектирования.

Matrosova I. G.

INNOVACIONAL APPROACHES TO ORGANIZATION OF FUTURE PRINTING SPECIALIST'S COURSE PROJECT

Article is dedicated to contextual renovational premises of the such traditional form of the future printing specialists' education as course project. It offers ways of realization of the future printing specialists' creative course project.

Key words: course project, contextual approach, level of project's difficulties.

УДК 378: 744

Мошчук В.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті уточнено сутність поняття “творча активність”. Визначено педагогічні умови розвитку творчої активності студентів; охарактеризовано рівні її сформованості. Висвітлено окремі аспекти проектно-технологічної діяльності майбутнього вчителя технологій і креслення як основи формування його творчої активності.

Ключові слова: творчість, активність, творча активність, проектно-технологічна діяльність.

Актуальність та постановка проблеми у загальному вигляді. Кардинальні зміни суспільно-політичного, соціально-економічного та інших сфер нашого життя і зміщення акцентів у ставленні до людини як вищої цінності соціального буття стають (хоча не так швидко, як би цього хотілося) умовами не лише виявлення та розвитку її творчого потенціалу, але й функціонування як особистості і громадянина.

Зростання потреб українського суспільства на креативні особистості в усіх галузях господарювання ставить перед вітчизняною освітою проблему розвитку творчої активності педагогів особливо актуальною. Творчо активній особистості вчителя мають бути притаманні такі риси, як: винахідливість, гнучкість мислення і його нестандартність; легкість в генеруванні ідей; стійкий інтерес до пошукової діяльності. Для педагога це дуже важливо, оскільки його діяльність постійно спрямована на розв'язання завдань у постійно мінливих і